

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/63/2018
Identifikačné číslo spisu:	5315209119
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:5315209119.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti o maloletú X., narodenú X. augusta XXXX, bývajúc u matky a zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Čadca, dieťa matky N., bývajúcej v L., zastúpenú JUDr. Ladislavom Ščurym, advokátom so sídlom v Čadci, Mierová 1725, a otca C., bývajúceho v L., vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 10 P 53/2015, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2017 sp. zn. 5 CoP 71/2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Žiline z 31. januára 2017 sp. zn. 5 CoP 71/2016 a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Čadca rozsudkom z 29. marca 2016 č. k. 10 P 53/2015-138 zvýšil výživné naposledy určené právoplatným rozsudkom Okresného súdu Čadca sp. zn. 16 P 140/2011-44 zo 14. decembra 2011, ktoré je povinný platiť otec na maloletú X., nar. X. augusta XXXX zo sumy 200,- eur na sumu 230,- eur mesačne, ktoré zvýšené výživné je otec maloletej s účinnosťou od 1. septembra 2013 povinný platiť k rukám matky maloletej vždy do 15-teho dňa príslušného kalendárneho mesiaca; nedoplatok z titulu výživného za obdobie od 1. septembra 2015 do vyhlásenia rozsudku vrátane splatného výživného do 31. marca 2016 spolu v sume 210,- eur je otec povinný zaplatiť najneskôr v lehote 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že od posledného rozhodnutia súdu, ktorým bol upravený rozsah vyživovacej povinnosti otca k maloletej Eme došlo k takej kvalifikovanej zmene pomerov, ktorá odôvodňuje zvýšenie predtým určeného výživného na maloletú. Uviedol, že maloletá v súčasnosti navštevuje II. stupeň základnej školy a zároveň došlo k zhoršeniu jej zdravotného stavu a preto návrhu čiastočne vyhovel. Konštatoval, že výživné vo výške 220,- eur (poznámka dovolacieho súdu - správne má byť 230,- eur) mesačne zodpovedá požiadavke zabezpečenia opodstatnených potrieb maloletej vzhľadom na jej vek, školskú dochádzku, mimoškolské aktivity a jej zdravotný stav; ako aj schopnostiam a možnostiam oboch rodičov ako povinných. Za čas od 1. septembra 2015 do 29. marca 2016 vznikol otcovi nedoplatok na výživnom v sume 210,- eur, ktoré zaviazal otca zaplatiť v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

2. Krajský súd v Žiline rozsudkom z 31. januára 2017 sp. zn. 5 CoP 71/2016 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, pretože bol vo výroku vecne správny a keďže sa v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi dôvodmi rozsudku ako správnymi, rozsudok odvolacieho súdu už ďalšie dôvody neobsahoval (§ 387 ods. 1, 2 C.s.p.). K odvolacej námietke matky, že súd prvej inštancie nevykonal ňou navrhované dokazovanie odvolací súd uviedol, že predmetné konanie je konaním nesporovým a z tohto dôvodu návrhy na vykonanie dôkazov zo strany účastníkov konania súd nie je povinný zohľadňovať, dôkazy vykonáva podľa vlastnej úvahy s tým, že vykonáva dôkazy potrebné a nevyhnutné na zistenie skutkového stavu pre konečné rozhodnutie vo veci. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 v spojení s § 52 C.s.p.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala matka dovolanie s tým, že: a) rozhodnutie odvolacieho súdu nie je riadne odôvodnené, čím došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces, b) súd prvej inštancie nevykonal ňou navrhované dokazovanie a tým nedostatočne zistil skutkový stav veci (§ 420 písm. f/ C.s.p.). Z týchto dôvodov dovolateľka žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedla, že odvolací súd vo svojom rozhodnutí konštatoval, že „Podľa názoru odvolacieho súdu zvýšená vyživovacia povinnosť otca maloletého dieťaťa v predmetnom rozhodnutí zodpovedá potrebám maloletého dieťaťa vzhľadom na jeho vek, zdravotný stav, potreby týkajúce sa vzdelania a spoločenského využitia. Zodpovedá možnostiam a schopnostiam povinného rodiča“. Poukázala na skutočnosť, že odvolací súd svoje odôvodnenie oprel len o tieto dve vety a teda jej nie je známe z čoho vychádzal, akými úvahami sa riadil a prečo sa rozhodol rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdiť a to i napriek tomu, že toto rozhodnutie nebolo založené na spravodlivosti a riadnom vykonaní relevantných dôkazov. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberala skutkový a právny stav veci.

4. Kolízny opatrovník a otec maloletej sa k dovolaniu matky nevyjadrili.

5. Od 1. júla 2016 sa konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých riadia ustanoveniami Civilného mimosporového poriadku (C.m.p.). Ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie podľa neho sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 2 ods. 1 C.m.p.). To platí i pre konanie o dovolaní.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

9. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto

v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 C.s.p. alebo § 421 C.s.p. v spojení s § 431 ods. 1 C.s.p. a § 432 ods. 1 C.s.p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Matka v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 420 písm. f/ C.s.p.

13. Najvyšší súd už vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie matky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. je významný iba procesne nesprávny postup súdu (postup súdu, ktorý porušuje normy upravujúce civilný súdny proces), ktorým sa procesnej strane znemožňuje, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva. Zakladajúcim vadu zmätočnosti (a prípustnosť dovolania podľa uvedeného ustanovenia) je ale výlučne len ten procesne nesprávny postup, ktorého dôsledky dosahujú (až) takú intenzitu, že porušujú právo na spravodlivý proces.

15. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Súd nemusí vykonať všetky dôkazy, ktoré navrhne strana sporu. O tom, ktoré dôkazy vykoná, rozhoduje súd. Musí však dbať o to, aby z dokazovania nevylúčil taký dôkaz, ktorý má potenciál preukázať rozhodujúcu skutkovú okolnosť významnú pre rozhodnutie. Ak sa súd rozhodne dôkaz nevykonať, musí to zdôvodniť v odôvodnení svojho rozsudku. Túto povinnosť v civilnom konaní ukladalo súdu výslovne už ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. a ukladá mu ju tiež § 220 ods. 2 C.s.p. S prihliadnutím na princíp rovnosti zbraní, ktorý sa nevyhnutne musí vzťahovať aj na zhromažďovanie skutkových podkladov významných pre rozhodnutie, je v situácii, v ktorej jedna z procesných strán nemá reálnu možnosť získať skutkové podklady potrebné za účelom naformulovania vhodného petitu žaloby, atakované jej právo na spravodlivý proces. Z objektívneho hľadiska je vtedy ohrozená základná

spoločenská funkcia civilného procesu spočívajúca v poskytovaní ochrany subjektívnym právam, ktoré vyplývajú z náležite zisteného skutkového stavu. V takom prípade procesná možnosť súdu vykonať dôkaz, sa niekedy môže významovo blížiť až k povinnosti vykonať ho, prípadne vykonať aj iný než navrhovaný dôkaz alebo zvoliť iný vhodný procesný postup, ktorým sa predíde ohrozeniu spoločenskej funkcie civilného konania. Právna teória aj súdna prax v obdobných prípadoch používa na vystihnutie tejto procesnej situácie pojem „informačný deficit“ strany zaťaženej dôkazným bremenom, negatíva ktorého pre túto stranu môžu byť preklenuté tzv. vysvetľovacou povinnosťou strany nezaťaženej dôkazným bremenom (porovnaj napríklad 3 Cdo 2/2016 a Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 697 až 700). Súd, ktorý zvolí vhodný procesný postup, ktorým sa preklenú tieto negatíva, sa tým nedostáva do pozície „právneho pomocníka strany“.

17. Náležité odôvodnenie, prečo sa súd prvej inštancie rozhodol nevykonať dokazovanie navrhnuté matkou malo so zreteľom na princíp rovnosti zbraní v danom prípade kľúčový význam. Súd prvej inštancie, napriek tomu, že matka žiadala vykonať dokazovanie predložením výplatných pások otca najmenej za posledné tri mesiace, leasingovej zmluvy na motorové vozidlo zn. BMW, nákladov na údržbu motorového vozidla a nákladov na stravu otca navrhované dokazovanie bez bližšieho odôvodnenia nevykonával.

18. Podľa § 384 ods. 2 C.s.p. môže odvolací súd doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich nevykonával súd prvej inštancie, hoci ich strana navrhla. Napriek tomu, že matka v odvolaní (č. I. 155 spisu) zdôraznila odvolaciemu súdu význam jej návrhu na doplnenie dokazovania, ani odvolací súd jej návrhu nevyhovel.

19. Odvolaciemu súdu dovolateľka vytýka nepreskúmateľnosť jeho rozhodnutia, ku ktorej podľa jej názoru viedlo nerešpektovanie § 387 ods. 3 C.s.p. V zmysle tohto ustanovenia sa odvolací súd v odôvodnení musí zaoberať jednak podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie, jednak podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

19.1. K otázke právnych dôsledkov nepreskúmateľnosti prijal najvyšší súd stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa nedotkli podstaty a zmyslu uvedeného stanoviska; toto stanovisko treba preto považovať za aktuálne aj po 1. júli 2016.

19.2. Ústavný súd už opakovane konštatoval, že „všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam“ (pozri napríklad IV. ÚS 115/03, II. ÚS 44/03, III. ÚS 183/2016, III. ÚS 175/2017). Otázku, či súd splnil svoju povinnosť odôvodniť rozhodnutie, ktorá vyplýva z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, možno podľa záverov Európskeho súdu pre ľudské práva posúdiť len so zreteľom na (individuálne) okolnosti daného prípadu (rozhodnutie vo veci Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, séria A, č. 288).

19.3. Náležité odôvodnenie, prečo sa súd rozhodol nevykonať dokazovanie navrhnuté predmetným podaním matky, malo v danom prípade podstatný význam. Pokiaľ sa súdy otázkou tak zásadného významu nezaoberali a odvolací súd bez vysvetlenia svojich právnych úvah týkajúcich sa návrhu matky na vykonanie dokazovania (čo v danom prípade znamenalo bez adekvátnej odpovede na podstatnú odvoláciu námietku) prijal záver o vecnej správnosti rozsudku súdu prvej inštancie, ide o prípad relevantný z hľadiska druhej právnej vety zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu R 2/2016. Procesná nesprávnosť takej intenzity zakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C.s.p. a zároveň odôvodňuje záver o opodstatnenosti podaného dovolania (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

20. V nadväznosti na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľka dôvodne namieta existenciu procesnej vady v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p., po zistení ktorej dovolací súd pristupuje k zrušeniu

rozhodnutia vydaného v konaní, v ktorom došlo k tejto vade zmätočnosti.

21. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 C.s.p.). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 C.s.p.). Dovolací súd podľa týchto ustanovení zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 C.s.p.).

23. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.